

CAO THỊ HỒNG NHUNG, VŨ THỊ HUYỀN TRANG, NGUYỄN THỊ THU HÀ,
HOÀNG THỊ NHO, ĐẶNG THỊ TRANG, NGUYỄN THỊ THANH GIANG

Hướng dẫn tổ chức
các hoạt động giáo dục
KĨ NĂNG

SỐNG

cho trẻ mẫu giáo

(Dành cho cán bộ quản lí và giáo viên mầm non)

(Tái bản lần thứ nhất)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

MỤC LỤC

Trang

LỜI NÓI ĐẦU	3
PHẦN MỘT – VẤN ĐỀ CHUNG VỀ GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO	4
I – Một số vấn đề về giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	4
1. Khái niệm giáo dục kĩ năng sống	4
2. Ý nghĩa của việc giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	4
3. Các bước hình thành kĩ năng sống ở trẻ mẫu giáo	5
II – Nguyên tắc giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	5
III – Trách nhiệm của cơ sở giáo dục mầm non, gia đình và cộng đồng trong giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	9
1. Trách nhiệm của cơ sở giáo dục mầm non	9
2. Trách nhiệm của gia đình, cộng đồng	10
3. Công tác phối hợp giữa cơ sở giáo dục mầm non, gia đình và cộng đồng trong giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	11
PHẦN HAI – MỤC TIÊU, NỘI DUNG, PHƯƠNG PHÁP, HÌNH THỨC GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO	13
I – Mục tiêu giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	13
II – Khung nội dung giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	14
III – Phương pháp, hình thức giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	18
1. Phương pháp giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	18
2. Hình thức giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	22
PHẦN BA – HƯỚNG DẪN TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO	23
I – Lập kế hoạch giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	23
II – Hướng dẫn tổ chức các hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	24
1. Lồng ghép qua hoạt động chơi	24
2. Lồng ghép qua hoạt động học	27
3. Lồng ghép trong các hoạt động khác theo chế độ sinh hoạt hằng ngày	30
4. Lồng ghép trong thời gian chuyển tiếp giữa các hoạt động theo chế độ sinh hoạt hằng ngày	35
5. Một số hình thức khác	37
III – Hướng dẫn đánh giá hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	40
1. Mục đích đánh giá	40
2. Nội dung đánh giá	40
3. Phương pháp đánh giá	40
PHỤ LỤC	41
Phụ lục 1 – Gợi ý một số nội dung giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	41
Phụ lục 2 – Gợi ý một số hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo	45
TÀI LIỆU THAM KHẢO	95

LỜI NÓI ĐẦU

Trang bị kĩ năng sống cho trẻ mầm non là việc làm rất có ý nghĩa, giúp trẻ tự tin, tham gia các hoạt động một cách chủ động, tích cực và hiệu quả.

Để hỗ trợ cán bộ quản lí, giáo viên mầm non tổ chức hiệu quả các hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo trong thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non, nhóm tác giả đã biên soạn tài liệu **Hướng dẫn tổ chức các hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo (Dành cho cán bộ quản lí và giáo viên mầm non)**.

Tài liệu gồm ba phần:

- ❖ **Phần một – Vấn đề chung về giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo**
- ❖ **Phần hai – Mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo**
- ❖ **Phần ba – Hướng dẫn tổ chức hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo**

Bên cạnh đó, Phụ lục của tài liệu gợi ý một số nội dung kĩ năng sống cần hình thành cho trẻ mẫu giáo theo các chủ đề trong năm học và theo chế độ sinh hoạt hằng ngày; gợi ý một số hoạt động giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo ở từng độ tuổi trong các hoạt động theo chế độ sinh hoạt hằng ngày. Cán bộ quản lí và giáo viên mầm non có thể tham khảo, vận dụng nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo trong thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non.

Tài liệu đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo thẩm định theo Quyết định thành lập Hội đồng thẩm định số 1435/QĐ-BGDĐT ngày 19/05/2023.

Nhóm tác giả

PHẦN MỘT

VẤN ĐỀ CHUNG VỀ GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO

I - MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO

1. Khái niệm giáo dục kỹ năng sống

Kỹ năng là sự thể hiện của năng lực. Mỗi năng lực sẽ có nhiều kỹ năng khác nhau phản ánh nó. Kỹ năng không chỉ dừng lại ở mức kỹ thuật của hành động, đặc biệt là những kỹ năng mang tính xã hội.

Có nhiều quan niệm về kỹ năng sống ở các khía cạnh với mức độ rộng hẹp khác nhau. Bản chất của kỹ năng sống là kỹ năng tự quản lý bản thân và kỹ năng xã hội cần thiết để cá nhân tự lực trong cuộc sống, học tập và làm việc hiệu quả, làm chủ bản thân, ứng xử phù hợp với những người khác và với xã hội, ứng phó tích cực trước các tình huống trong cuộc sống.

Kỹ năng sống là cách sử dụng phù hợp những kỹ năng khác nhau dựa trên những tri thức, kinh nghiệm của bản thân giúp cá nhân thích ứng tốt với hoàn cảnh sống và giải quyết ổn thoả những vấn đề của cuộc sống. Điều đó cho phép mỗi cá nhân có thể thành công và sống hạnh phúc.

Giáo dục kỹ năng sống là quá trình tác động sư phạm có mục đích, có kế hoạch nhằm hình thành các năng lực sống cho con người, giúp con người tham gia vào cuộc sống hằng ngày có kết quả, trong những điều kiện xác định của cuộc sống.

2. Ý nghĩa của việc giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mẫu giáo

- Trang bị kỹ năng sống giúp trẻ độc lập, chủ động hơn trong các hoạt động hằng ngày, tự tin trong các mối quan hệ và tích cực tham gia các hoạt động.
- Kỹ năng sống giúp trẻ tự điều chỉnh, quản lý bản thân để sống phù hợp với các điều kiện xung quanh, ngăn ngừa những rủi ro và các tác động xấu từ môi trường tự nhiên, xã hội.
- Kỹ năng sống giúp trẻ tự nhận thức về bản thân, kết nối tốt hơn với những người xung quanh, với thế giới tự nhiên. Từ đó, trẻ có thể tác động tới môi trường và những người xung quanh theo hướng tích cực hơn.

- Giáo dục kĩ năng sống sẽ trang bị cho trẻ những kĩ năng cần thiết, tiếp cận với việc học, chuẩn bị sẵn sàng vào lớp 1.

3. Các bước hình thành kĩ năng sống ở trẻ mẫu giáo

Cấu trúc của kĩ năng sống gồm kiến thức và các kĩ thuật thực hiện. Khi được đặt trong bối cảnh khác nhau, chủ thể phải có sự lựa chọn, ra quyết định vận dụng “cái gì” và “như thế nào” một cách phù hợp, hiệu quả. Đối với kĩ năng sống, bên cạnh kiến thức và kĩ thuật thực hiện được vận dụng phù hợp thì thái độ, biểu hiện cảm xúc của chủ thể trong quá trình thực hiện cũng rất quan trọng, có thể ảnh hưởng không nhỏ tới kết quả hình thành kĩ năng. Hình thành kĩ năng sống cho trẻ cơ bản có các bước sau:

Các bước cơ bản hình thành kĩ năng sống cho trẻ

- **Thực hành, trải nghiệm:** Kĩ năng thể hiện qua các hành động cụ thể, qua các tình huống thật để từ đó trẻ đúc rút kinh nghiệm cá nhân. Thậm chí kinh nghiệm của trẻ còn được hình thành thông qua quá trình THỬ – SAI.
- **Hiểu, chia sẻ kinh nghiệm:** Giáo viên hỗ trợ trẻ đúc rút các nền tảng kiến thức thông qua các hoạt động thực hành, trải nghiệm; tạo cơ hội cho trẻ được chia sẻ kinh nghiệm và hiểu các kiến thức, kĩ năng thành phần cần thiết.
- **Rèn luyện trong các tình huống:** Bản chất của kĩ năng sống là cách thức giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong cuộc sống. Cuộc sống hằng ngày diễn ra rất nhiều tình huống đa dạng, do đó kĩ năng sống không thể áp dụng theo một khuôn mẫu cứng nhắc, cần tạo cơ hội cho trẻ được trải nghiệm với các tình huống khác nhau.

Đối với trẻ mẫu giáo, việc hình thành và củng cố các kĩ năng có thể diễn ra theo hướng thực hành, trải nghiệm trước, sau đó các kiến thức, hiểu biết được chính xác hoá và dần đầy đủ hơn.

II - NGUYÊN TẮC GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG CHO TRẺ MẪU GIÁO

Để quá trình giáo dục kĩ năng sống cho trẻ mẫu giáo hiệu quả thì giáo viên cần nắm được những đặc trưng cơ bản sau:

- Kĩ năng sống gắn với những vấn đề cụ thể diễn ra trong cuộc sống của trẻ. Kĩ năng sống được sử dụng nhằm giải quyết một vấn đề cụ thể liên quan đến sự an toàn, nhu cầu, lợi ích,... của trẻ.